

Cum funcționează sistemul poetic canonic în baladele lui Victor Hugo?

Rezumat: Deși Harold Bloom susține în lucrarea sa fundamentală “Canonul Occidental” că ar exista doar doi poeți canonici, Dante Alighieri și William Shakespeare, de fapt, dacă am prezenta argumentele obiective, lisat poate fi extinsă. În articolul de față, se elucidează canonicitatea poetică a lui Victor Hugo și motivul considerației respective: prezența sistemului operei poetice de factură canonică. Baladele hugoliene, traduse în română de Șerban Foarță, au servit drept obiect al cercetării. Sistemul canonic al poeziei, propus în acest articol, a reperat operele a 15 poeți de talie universală. Această metodă de cercetare a operelor poetice comportă șase elemente: autoritatea, haina estetică, rețeaua temelor filosofice (gândurile filosofice + rețeaua temelor abordate), logica organizării discursului, stilul inconfundabil al autorului, culmea poeziei; acestea trebuie să satisfacă 12 condiții și trei sub-condiții: 1. Originalitatea, 2. Veridicitatea (2.1 Descrieri ample), 3. Unicitatea, 4. Traducerea cu sens, 5. Identificarea (5.1 Soluții inteligente, revelatorii/ neașteptate, 5.2 Momente surpriză), 6. Depășirea influențelor, 7. Tulburare/ anxietate, 8. Strictul necesar imaginii poetice, 9. Prezența contradicțiilor tinerețe/ bătrânețe (sporesc anxietatea), 10. Versuri muzicale, inovatoare de limbă, care apelează la diateza activă, 11. Sens general accesibil tuturor, 12. Prezentarea unui stil de viață.

Cuvinte-cheie: sistem, poetic, canonic, Victor Hugo, balade

Résumé: Bien qu’Harold Bloom affirme dans son ouvrage fondamental *The Western Canon* qu’il n’existe que deux poètes canoniques, Dante Alighieri et William Shakespeare, en fait, si

nous présentons les arguments objectifs, la liste peut être étendue. Dans cet article, la canonicité poétique de Victor Hugo et la raison de cette considération sont élucidées: la présence du système d'œuvre poétique canonique. Les balades hugoliennes, traduites en roumain par Șerban Foarță, ont fait l'objet de la recherche. Le système canonique de poésie proposé dans cet article a identifié les œuvres de 15 poètes de taille universelle. Cette méthode de recherche d'œuvres poétiques comprend six éléments: l'autorité, l'habillement esthétique, le réseau de thèmes philosophiques (pensées philosophiques + le réseau de thèmes abordés), la logique d'organisation du discours, le style incomparable de l'auteur, le point culminant du poème; ils doivent satisfaire 12 conditions et trois sous-conditions: 1. Originalité, 2. Véracité (2.1 Descriptions détaillées), 3. Unicité, 4. Traduction significative, 5. Identification (5.1 Solutions intelligentes, révélatrices/inattendues, 5.2 Moments de surprise), 6. Surmonter les influences, 7. Perturbation/anxiété, 8. La rigueur nécessaire à l'image poétique, 9. La présence de contradictions jeunesse/vieillesse (augmentation de l'anxiété), 10. Vers musicaux, langage novateur, qui font appel à la diathèse active, 11. Sens généralement accessible à tous, 12. Présentation d'un mode de vie.

Mots-clés: système, poétique, canonique, Victor Hugo, ballades

Prin sintagma „poet canonic” înțelegem poetul opera căruia a intrat în conștiința omenirii, aducând, totodată, poezia la un nou nivel/ deschizând o nouă mișcare/un nou drum în literatură. Datorită *Odiseei* lui Homer, oamenii percep viața ca pe un drum. Viziunea conform căreia sufletul plin de păcate după moarte poate fi supus chinurilor în iad a apărut în lume grație *Divinei comedii* a lui Dante Alighieri.

Un poet canonic este, de obicei, arhicunoscut. Harold Bloom, în lucrarea *Canonul Occidental* afirmă că istoria literaturii cunoaște doar doi poeți canonici: Dante și Shakespeare: “Dante a fost poetul tuturor poezilor, dar Shakespeare a fost poetul întregii umanități. Fiecare e universal în felul lui, dar Dante nu e pentru cei de rând” (75). Canonicitatea celorlalți este negată de către criticul american, inclusiv cea a lui Homer. Potrivit cercetătorului, o operă poetică de factură canonică trebuie să întrunească trei trăsături: originalitate (stranietate), să producă anxietate cititorului și să depășească anxietatea literaturii canonice de până la ea.

Analizând opera a 15 poieți canonici am observat că în lucrările lor poate fi identificat un sistem, care, în consecință și le asigură canonicitatea. Poeții, considerați drept repere canonice, sunt: Homer, Publius Ovidius Naso, Dante Alighieri, Francesco Petrarca, Omar Khayyām, William Shakespeare, Pierre Corneille, Jean de la Fontaine, Johann Wolfgang Goethe, George Gordon Byron, Aleksandr Sergheevici Pușkin, Victor Hugo, Charles Baudelaire, Arthur Rimbaud și Pablo Neruda.

Sistemul operei poetice de factură canonică descoperit este destul de vast și în acest articol, prezentăm modul în care funcționează în *Baladele* lui Victor Hugo. Acesta este compus din 6 elemente: autoritatea, haina estetică, rețeaua temelor filosofice (gândurile filosofice + rețeaua temelor abordate), logica organizării discursului, stilul inconfundabil al autorului, și culmea poeziei, trebuind să satisfacă 12 condiții și 3 sub-condiții: 1. Originalitatea, 2. Veridicitatea (2.1 Descrieri ample), 3. Unicitatea, 4. Traducerea cu sens, 5. Identificarea (5.1 Soluții inteligente, revelatorii/ neașteptate, 5.2 Momente surpriză), 6. Depășirea influențelor, 7. Tulburare/ anxietate, 8. Strictul necesar imaginii poetice, 9. Prezența contradicțiilor tinerețe/ bătrânețe (sporesc anxietatea), 10. Versuri muzicale, inovatoare de limbă, care apelează la diateza activă, 11. Sens general accesibil tuturor, 12. Prezentarea unui stil de viață.

E de menționat că aceste elemente și condiții le regăsim și în opera altor cercetători, precum: Platon, Aristotel, Horațiu, Boileau, Ludwig Kirchner, Friedrich Nietzsche, Harold Bloom, Popov A. I, Policlet, Mircea Martin, Mihail Lomonosov, Antioh Cantemir, Gotthold Lessing, René Wellek, Austin Warren, Iulian Boldea, Nicolae Manolescu, Roland Barthes, Amgirdas Julien Greimas, Emile Benveniste, Julia Kristeva, Umberto Eco, Roman Jakobson, Jan Mukarovsky, Felix Vodika, Ihab Hassan, Jean-Francois Lyotard, Dudley Fitts, Randal Jarrell, Federico Onis, Arnold Toynbee, Gianni Vattimo, Matei Călinescu, Mircea Cărtărescu, Carolina Dodu-Savca, Nicolae Leahu și Lucia Țurcanu. Totuși regăsirea este una insulară, cercetătorii referindu-se la 1 sau 2 elemente. O sinteză a tuturor componentelor, care să fie numită sistem în cercetările numelor notorii de mai sus absentează.

Metodele utilizate în cercetare sunt clasice și moderne: metoda intuitivă (expusă de K. G. Jung), analiza (compozițională; a temelor și motivelor), sinteza, metoda intertextuală, narativă, de conținut a textului, metoda criticii literare concrete și metoda hermeneutică.

Autoritatea

Autoritatea reprezintă ceva în virtutea căreia poetul își scrie versurile sale (obiect, idee, ființă) și care, în același timp, rămâne de neatins pentru poet. Autoritatea, în momentul scrierii, este a poetului, apoi (conștient ori inconștient) devine și a cititorului. În cazul lui Victor Hugo, autoritatea, este nemurirea, care este dăruită doar celor care stau ferm în fața trecerii ireversibile a timpului. Hugo, în prima lucrare din ciclul baladelor, *O zână*, anunță că moartea stă mereu lângă fruntea poetului, iar viața sa trece în goană. Deci poetul trebuie să se grăbească să lase opere nemuritoare cât mai are timp, căci opera este unica sa posibilitatea de a deveni etern.

Haina estetică

Haina estetică reprezintă capacitatea poetului de a oferi un aspect plăcut operei sale, prezentând până și urâtul frumos. Ca și în cazul lui Homer, Hugo obține imagini estetice prezentând urâtul lipsit de detalii. De exemplu, spune: „Voici l’heure où les morts dansent d’un pied débile / La lune au pâle front les regarde, immobile” (Hugo, *Odes et Ballades* 18). Lipsește morții de detalii și obține astfel o imagine estetică, plină de Lună, departe de categoria estetică a grotescului. Dacă ar fi spus că morții dansează cu oasele curgându-le, înfășurate de viermi, care mai gustă din carnea putredă rămasă pe alocuri, imaginea ar fi fost lipsită de mantia ei estetică. Remarcabil e și faptul că Hugo recurge și la un truc de estetizare, conferindu-i urâtului calități antitetice de frumos. De exemplu, în cazul morților, aceștia sunt plasați sub ochii lunii, și în centul unei hore. Atât hora, cât și ochii privitori sunt atributele celor vii.

Logica organizării discursului

În baladele lui Hugo discursul este organizat în felul următor:

1. Baladele încep cu o expoziție. Miza expozițiunii este prezentarea generală a situației inițiale. 2. Urmează un lanț întreg compus din enumerări, reflecții, întrebări, observații, concluzii, sfaturi, îndemne.

3. Baladele se încheie prin revenirea la situația inițială, de acum nu generalizată, dar detaliată și reflectată, prin concluzia finală atotcuprinzătoare, prin sugestia a cum trebuie să procedeze personajele încât să nu de greș, sugestie la fel atotștiutoare și atotcuprinzătoare.

Astfel Victor Hugo începe prin crearea unei schițe în creion, care la final se transformă într-un tablou, ce are pictat în zeci de nuanțe orice milimetru. Cititorului îi este lăsat spațiu doar pentru a contempla, nu și pentru a adăuga cu pensula noi culori. La fel baladele lui Hugo, prin sugestiile din final, referitoare la viitor, tind să aibă caracter profetic, insuflând ades cititorului intenția respectivă.

Stilul inconfundabil al autorului

Victor Hugo recurge la o avalanșă de enumerări, care îmbogățește, colorează și estetizează versurile. Baladele sale, în mare parte pot fi privite ca o listă de enumerări: „Ce sont des barons dont les armes / Ornent des forts ceints d'un fossé; / Des preux vieillis dans les alarmes, / Des écuyers, des homes d'armes; / L'un d'entre eux est mon fiancé” (Hugo, *Le roi s'ammuse* 44). Enumerările sunt necesare, sporesc veridicitatea baladelor și sunt cartea de vizită a stilului inconfundabil al scriitorului.

Culmea poeziei

Culmea poeziei reprezintă opera sau momentul din operă în care se realizează culmea filosofiei poetului, prezentând totodată și momentul de maximă intensitate, fiind vârful anxietății bloomiene. Culmea baladelor lui Hugo, este ballada *Bunica*. Dacă viața este trecătoare, și poetul pentru a dăinui trebuie să se grăbească, să lase opere eterne, balada o prezintă pe bunica pe patul de moarte. Ea nu mai are de luptat. Povețele și poveștile ei fiind deja spuse, nu mai poate face nimic, ea se află la sfârșit. Bunica dăinuie prin nepoții ei. Celelalte balade prezintă anumite momente ale vieții. Balada *Bunica* plină de anxietate, prezintă ultimul pas în calea spre eternitate, moartea. Din această cauză, datorită prezentării sfârșitului vieții, lucrarea respectivă și este culmea baladelor lui Hugo, fiind și cea mai memorabilă operă a sa.

Originalitatea

Originalitate reprezintă preluarea din cotidian a unui obiect comun tuturor, dar sur ca importanță și transformarea lui într-un obiect de maxim interes literar. La Hugo, originalitatea constă tot în enumerările vaste, dar și în abordarea ironică a imaginilor sinistre, care, în consecință, devin

amuzante. Astfel nici diavolul, nici moartea nu sunt înfricoșătoare. Ele sunt ironice. De exemplu, prezentând popii întru Satana care ard pe rug, mai adaugă Hugo – ei ard pe un „foc chilug!” (*Les Orientales, Le Feu du ciel* 145). Caracteristica operelor sale sunt combinațiile neașteptate, zeflemitoare, ironice și transformarea oribilul în amuzant. Deci, dacă originalitatea înseamnă a lua un material banal, din cotidian și al transforma într-un obiect de maximă importanță, Victor Hugo, preia imaginile sinistre ale lumii mistice, care de veacuri s-au consolidat în conștiința creștinătății, și, prin ironie, le transpune într-un anturaj amuzant, de naivitate copilărească, în care chiar și răul își pierde nuanțele sale, căpătând albeață de inger.

Originalitatea și **unicitatea** coincid în cazul scriitorului francez. Redarea răului, negrului, urâtului, sinistrului, anxiosului prin intermediul ironicului este, în același timp, și trăsătura definitorie a unicității lui Victor Hugo

Identificarea cu cititorul

Fiecare baladă a lui Victor Hugo anunță la început o problemă socială, caută posibilele rezolvări, prezentând în final soluțiile pentru problema abordată pe întreg parcursul scriiturii. Așa cum problemele sociale sunt ale tuturor oamenilor, și identificarea cu cititorul se realizează prin intermediul abordării lor.

Veridicitatea

După cum am văzut, enumerările ample sunt o particularitate a stilului lui Hugo. În același timp, acestea sporesc și veridicitatea. Dacă Goethe spune în *Faust* că un poet rău face cât mai multi enumerări ca fiecare să-și aleagă ce-i place și în ce se regăsește, în cazul lui Hugo, nu ne confruntăm cu aceeași situație. Enumerațiile la Hugo sunt strict necesare, sunt din același domeniu și au scopul de a prezenta o imagine amplă și veridică a personajelor.

Traducerea cu sens

Umorul este cel mai dificil de tradus, pentru că foarte ușor își poate pierde calitatea sa de a fi amuzant. Păstrarea ironicului, adică a sensului, a atmosferei baladelor la traducerea în alte limbi, de exemplu în limba

română, este cea mai bună dovadă a posibilității traducerii versului lui Victor Hugo.

Din faptul că baladele pot fi ușor povestite deducem și o altă componentă a sistemului operei poetice de factură canonică – sensul accesibil tuturor.

Depășirea influențelor

Influențele lui Hugo, în mare parte sunt vizibile. Poetul, la începutul baladelor sale, citează din autorii, care l-au inspirat să scrie versurile. Astfel, printre cei care l-au influențat, îi putem enumera pe: Th. Moore, Émile Deschamps, La Fontaine, Shakespeare, Mottenabi, Desportes, Golzalo Berceo, Baïf, Ronsard, Segrais, Reproches al Rey Rodrigo, Avienus, Alph. Rabbe, Saint-Amand și Andréé Chénier.

Citind baladele, identificăm și alte influențe. Observăm influența mitologiei celtice, prin prezența zânei Morgana (balada *O zână*), mitologia popoarelor germanice prin Duhul aerian Silf (balada *Silful*), Biblia (*Bunica*), Homer: „Dans l'exil, où, comme Homère, / Il n'emportait que ses chants!” (Odes et Ballades, *À Trilby, le lutin d'Argail* 32), vedem influența lui Goethe și ieșirea din umbra sa, prin descrieri ample ale lumii mistice, deci prezentarea unui tablou mult mai vast, în *Hora Sabatului*. Tot în *Hora Sabatului*, prin imaginea lui Lucifer, vedem ieșirea lui Hugo din umbra lui Dante. Dacă în Infernul lui Dante, Lucifer este nemișcat și roade în dinți trădătorii, atunci la Hugo, Lucifer este mobil, a pășit demult cercul Infernului și ieșit la suprafață este în stare de mai mult rău, decât în *Divina Comedie*. Lucifer este prezentat doar în câteva versuri, sugerându-se că nu este o figură atât de importantă. Prin lipsirea lui Lucifer de importanță este iarăși „vătămată” lucrarea lui Dante *Divina Comedie*. Prezentarea Pământului drept Purgatoriu în *Feea și Perida* este iarăși influența și ieșirea din umbra lui Dante. Purgatoriul nu este un munte de pe Pământ (cum considera Dante), este întreg Pământul, ne sugerează Hugo. Și, desigur, Hugo iese din umbra lui Shakespeare, prezentând adevărate tragedii nu în piese de câteva ore, dar în balade de maxim zece minute fiecare. Referitor la *Hora Sabatului*, acesta este o *Divina Comedie* în miniatură. Hugo nu reușește să depășească tragismul lui Homer, dar nici nu își propune acest lucru. Dacă Homer prezintă dramele personale ale tuturor personajelor, în centru fiind Ahile, Ulise, tatăl lui Ulise, și soția sa – Penelopa, atunci Hugo, în baladele sale, care au în centru războiul, are scopul nobil urmărit de toți poeții canonici, acela de a opri războaiele de pe pământ. Același

scop îl urmărește și Homer în finalul *Odiseei*, când spune că războiul este cel mai mare rău, de aceea să fie pace în lume. Prin urmare în raportul Homer-Hugo nu trebuie să urmărim personajele, căci nu putem construi raportul, deoarece la Hugo personajele sunt schițate, practic absente. Trebuie să urmărim scopul final. Ambii poeți luptă pentru același scop – pacea.

Strictul necesar imaginii poetice

Nici un cuvânt nu este în plus în balade, Hugo fiind econom la maxim. Drept exemplu poate servi balada *La chasse du bugrave*: „Daigne protéger notre chasse, / Châsse / De monseigneur saint-Godefroi, / Roi!” (82), care pe lângă forma inventivă, mai este și un exemplu de economie a cuvintelor din partea lui Hugo, versurile 2 și 4 fiind alcătuite doar din câte un cuvânt.

Muzicalitatea și inovarea limbii

Jocurile de cuvinte, scurtarea la maxim a măsurii versurilor, utilizarea verbelor la prezentul simplu, sunt dovada încercărilor lui Hugo de a inova limba franceză, de a oferi versurilor sale puterea de prezent și, de a oferi un nou ritm muzical limbii: „Dans la lice, / Vois encor/ Berthe, Alice/ Léonor, / Dame Irène, / Ta marraine, / Et la reine / Toute en or.” (Odes et Ballades, *Le Pas d'armes du roi Jean* 108) sau „Ecrivez, sorcières:/ ABRACADABRA!” (*La Ronde du sabbat* 144).

Anxietatea

Tulburarea și anxietatea este specifică baladelor lui Hugo. Prezentând imaginile cele mai luminoase, frumoase și elevate, nu uită să amintească sau să sugereze prezența morții. De exemplu: „Que ce soient Urgèle ou Morgane, / J'aime, en un rêve sans effroi, / Qu'une fée, au corps diaphane, / Ainsi qu'une fleur qui se fane, / Vienne pencher son front sur moi!” (*La Légende des siècles, Ballade* 12). În majoritatea baladelor sale avem prezente imagini anxioase, sinistre, grotești, deși colorate în nuanțe ironice de curcubeu.

Modul de viață

Hugo apreciază viață lipsită de violență, cu pocăință, dar și păcat, cu Dumnezeu, dar și cu luciditate. Modul de viață acceptabil pentru Hugo poate fi dedus în mod special, lecturând balada „La mëlée”.

Rețeaua temelor filosofice

Opera unui poet de factură canonică reprezintă prin sine și o rețea din 42 de teme filosofice: *iubirea, ura, viața, moartea, pacea, războiul, patria, prietenia, călătoria, curajul, lașitatea, răbdarea, soarta, mândria, mânia, speranța, lăcomia, lenea, munca, banii, slava, fericirea, nefericirea, frumusețea, urâtul, rușinea, devotamentul, trădarea, istețimea, arta, copilăria, tinerețea, bătrânețea, femeia, bărbatul, robia, libertatea, dușmânia, dreptatea, mila, Universul și Dumnezeu.*

Temele respective, în urma cercetării, le-am identificat și în baladele lui Hugo.

În balada *Silful* Hugo ne prezintă **o imagine a lumii mitice**, care fiind parte a lumii oamenilor, are la fel zi și noapte. Ziua lumea e străbătută de duhurile bune, printre care e și Silful, duhul aerului, fiul brizei. Spre noapte însă duhurile bune ale naturii pleacă spre apus cu toate bunătățile lor parfumate și pline de lumină. Noaptea în lume rămân să domnească spiritele rele: fantasme negre, palide năluci, demoni lacuștri, spelucure buhe, lilieci năuci, morți, care se prind în horă, pricolici, pitici, gnomi, bonzi ai Naibei. Duhurile bune creează visele frumoase ale oamenilor. Tot oamenii sunt cei care pot apăra duhurile bune de cele rele, căci duhurile bune sunt fricoase și vulnerabile în fața răului. Soarele este stăpânitorul binelui. Balada *Lui Trilby, spiridușul din Argail*, continuă să prezinte lumea fabuloasă a naturii, adăugând că lumea e compusă din atomi: *Poursuivre en l'air les atomes* (30). Imaginea lumii bântuite de duhuri rele este reluată și în alte balade: *Cei doi arcași, La un trecător, Hora sabatului, Feea și Perida*.

Cel orfan de **patrie**, își duce anii juni în amar și surghiun (*Lui Trilby, spiridușul din Argail*). Tot în această baladă poetul francez spune că **dușmanii** unei țări distrug frumusețile ei, anume distrugând trecutul și folclorul țării respective.

Atitudinea față de **bătrâni** o vedem în balada *Bunica*, unde ea este „mère de notre mère!” (22) și „la madone de pierre” (*Ibid.*), ființă înțeleaptă, grijulie și ptotectoare, care alungă fantasmеle înfricoșătoare ale nopții.

Raportul **tinerete-bătrânețe**, îl observăm abordat în balada: *Uriașul*. Tineretea înseamnă: voinicie, tărie, putere titanică. Bătrânețea aduce nevolnicie, slăbiciune și pleoape grele.

Viața este trecătoare: „...*de vie éphémère*” (24) și **moartea** inevitabilă vine la toți: „Tu parlais de la mort... dis-nous, ô notre mère” (*Ibid.*). Doar cei morți pot să ne spună ce e moartea, dar gurile lor tac: „Qu'est-ce donc que la mort?... – Tu ne nous réponds pas!” (*Ibid.*). Nimeni nu ne poate salva de moarte. Atunci când nu mai avem **speranță**, putem pleca la moarte: „Il sort! – Plus d'espoir qui te leurre! / L'heure/ Vient où pour toi tout est fini. / Ni” (*Ibid.* 94).

În balada *O zână* Victor Hugo prezintă calitatea **artei** de a fi nemuritoare și de a îndemna spre cele nemuritoare: „C'est elle, aux choses qu'on révère / Qui m'ordonne de m'allier, / Et qui veut ma main sévère/ Joigne la harpe du trouvère / Au gantelet du chevalier” (10). Ea, cea care poruncește în versurile de mai sus, este Morgana, iluzia, zeița războiului și a morții, înzestrată cu darul vindecării. Arta este pentru Victor Hugo o posibilitate de a face lucruri vrednice, nemuritoare. Totuși artistul trebuie să se grăbească, căci moartea îl pândește mereu, mai ales când doarme (spune poetul în baladă). Arta mai are și puterea de a vindeca, fiind inspirată de zâna morții, dar și vinderării, Morgana.

Regele este reprezentat în balada *Logodnica toboșarului* drept stăpân al oamenilor țării, toți oamenii fiind fiii săi. Tot din baladă observăm și atitudinea față de soartă, care conduce cu oamenii, punându-i la încercare, dar și ocrotindu-i în același timp.

Războiul aduce orfani și văduve: „Que nous fait la plainte des veuves, / Et le l'orphelin gémissant?” (Hugo, 56), deschide infernul pe pământ și aduce nevolnici muribunzi. Chemarea războiului este o chemare haină, iar oamenii trebuie să părăsească această chemare sălbatică: „Vievs, berger: la nuit tombe, et plus de sang ruisselle; / De coups plus furieux chanque armure étincelle; / Les chevaux éperdus se dérobent au mors. / Viens, laissons achever cette lutte brûlante. / Ces hommes acharnés à leur tâche sanglante/ Se reposeront tous demain, vainqueurs ou morts.” (60).

Dumnezeu, după cum observăm în strofa finală a baladei *Cei doi arcași* există, dar oamenii cred pe jumătate în el și se rușinează să cadă în genunchi. Totuși, cei care își bat joc de cele sfinte își vor găsi moartea (*Cei doi arcași, Legenda călugăriței*). Dumnezeu este Ziditorul lumii, afirmă Hugo în balada *Feea și Perida*.

Iubirea este a tinerilor. Ei sunt gata de orice numai să fie împreună (concepție expusă în baladele *Ia aminte*, *Magdalină*, *Turnirul rigăi Ioan*).

Femeea îl poate cere multe bărbatului și el e-n stare să le facă („Ia aminte, Magdalină”). Femeia își poate înșela soțul. Atât amantul cât și soțul sunt încornorați și amăgiți: „Qu’au burg vous rentrez à la brune, / Brune, / Après un jour si hasardeux, Deux!” (96). Totuși „Il est des filles à Grenade, / Il en est à Séville aussi, / Qui, pour la moindre sérénade, / A l’amour demandent merci” (118). E păcat ca o femeie fără păcate să nu-și trăiască viața, dar să devină călugăriță (*Legenda Călugăriței*).

Omul, o ființă războinică, plină de mânie, ură, prefăcătorie, cu gândul la orgie (Balada *Turnirul rigăi Ioan*). Doar copiii sunt curați suflețește (Balada *Silful*).

Când omul moare **sufletul** său se înalță spre cer. **Pământul** e frumos, asemeni unui rai, dar totuși rămâne un Purgatoriu, în care omul se curăță de păcate. Adevărata eliberare este în cer, lângă Dumnezeu (*Feea și Perida*).

Raportul tinerețe-bătrânețe. Bătrânețea și tinerețea este abordată în baladele *Bunica*, *Uriașul* și *Vălmășagul*. Dacă în lucrarea *Bunica* are loc împăcarea dintre tinerețe și bătrânețe, dar împăcarea iarăși este pusă într-un anturaj anxios, nepoții plâng moartea bunicii lor, în celelalte două balade împăcarea nu e posibilă. În balada *Uriașul* tinerețea fiului și bătrânețea tatălui sunt prezentate diametral opus, bătrânețea însemnând slăbiciune, tinerețea –avânt, putere, vigoare. În *Vălmășagul* raportul vârstelor este mult mai profund. Balada prezintă orânduirea bătrână a lumii, care este sălbatică, războinică și lumea tânără cu noua ei orânduire – dornică de pace, blândă asemeni lui Hristos, precaută la războaie. De remarcat este că Hugo a crescut într-o familie în care generații întregi au fost militari.

În concluzie, Victor Hugo este un poet canonic prin faptul că îndrăznește să ironizeze fapăturile lumii mistice, de teama căroră au trăit asupriți oamenii Epocii Medievale aproape 1000 de ani. Acesta distruge trecutul mincinos, dorind să construiască un viitor pașnic pentru omenire și cu credință în adevăr, în Dumnezeu. Pe lângă influența uriașă asupra perceperii lumii mistice de către omenire, o dovadă a canonicității sale sunt elementele și trăsăturile sistemului operei poetice de factură canonică, regăsite integral în baladele sale și prezentate mai sus.

Bibliografie

- Aristotel, *Poetica*, București, IRI, 1998.
- Bloom, Harold, *Canonul occidental*, București, ART, 2007.
- Dante, Alighieri, *Divina comedie*, București, Editura pentru literatură universală, 1965.
- Home, *Iliada*, București, Editura de stat pentru literatură și artă, 1956.
- Homer, *Odiseea*, București, Editura de stat pentru literatură și artă, 1956.
- Hugo, Victor, *Ballades*, Târgoviște, Editura PANDORA-M, 2002.
- Hugo, Victor, *Les Orientales*, Ebox Editions, 2013.
- Hugo, Victor, *La Légende des siècles*, Paris, Flammarion, 2023.
- Ovidius, Publius Naso, *Lirica exilului*, Chișinău, Gunivas, 2007.
- Petrarca, Francesco, *Canțonierul*, Pitești, Paralela 45, 2009.
- Platon, *Republica*, București, Tipografia profesională, DIM. C. IONESCU, 1923.
- Shakespeare, William, *Sonete: Sonets*, București, Pandora, 2009.
- Shakespeare William, *Hamlet*,
<https://bibliotecapemobil.ro/content/scoala/pdf/Shakespeare%20William%20-%20Hamlet.pdf> (accesat pe 01. 03. 2023)
- Shakespeare, William, *Othello*, București, Editura online a Universității București pentru studiul limbii engleze prin literatură, 2016.
- <http://editura.mttlc.ro/carti/W.%20Shakespeare.%20Othello.%20P.P.%20Carp.%201868.%20CLP.pdf> (accesat pe 01. 03. 2023)
- Блум, Хэролд, *Страх влияния. Карта перечитывания*, Екатеринбург, Изд-во Урал. ун-та, 1998.